naar spontane ingeving en deze niet van oogenblik tot oogenblik. Het element van de rede wordt niet uitgeschakeld.

3. Leeren moet bestaan uit eigen onderzoek en ontdekking. Op deze basis is het onderwijs van Woodbrooke opgebouwd. Zoowel in wetenschap als in geloof is er nog veel nieuw land te ontdekken.

4. Drie dingen verheffen den mensch boven het dier: het gebruik van natuurkrachten, de humor en het gebed. „Dient God met vroolijkheid" is het getuigenis van Woodbrooke.

Eenige nieuwere elementen van Woodbrooke, niet onmiddellijk van Rendel Harris afgeleid, zijn:

5. De ontwikkeling van het internationalisme, de daarmee samenhangende vraagstukken. Ook de associatie van Woodbrooke met instituten van anderen aard en godsdienstige richting; en een versterkt oecumenisch bewustzijn.

Uit deze korte samenvatting van de rede van Wood kan men zien dat de voornaamste beginselen van de Kwaker-leer ook in het Woodbrooke van nu aangehangen worden. Aan de stem van God in het hart van den mensch wordt veel waarde toegekend. Bron en norm voor leer en leven is niet het Woord Gods, maar het geloof in voorzienigheid en leiding.

Zoo wordt in Woodbrooke ook niet gerekend met kerkelijke belijdenis, met ambten door Christus verordend, met de sacramenten aan de gemeente Gods gegeven. En hoewel men in Kwakerkringen gaarne spreekt van het werk van den Geest, worden de groote gaven van den Heiligen Geest aan de nieuw-testamentische kerk, n.l. de kerk, het ambt, en het Woord daar van weinig of geen belang geacht.

D. H. M.

UIT DE SCHRIFT

Uw lichamen tempelen van den Heiligen Geest.

..... en terstond werden zijn voeten en enkelen vast.

..... en het geloof, dat door Hem is, heeft hem deze volmaakte gezondheid gegeven, in u aller tegenwoordigheid.

Handel. 3:7, 16.

De Heilige Geest legt er, in de beschrijving van de genezing van den kreupele aan de Schoone poort, vollen nadruk op, dat deze kreupele tot het geloof in Jezus Christus is gekomen. Dat is één van de triumfen van den Heiligen Geest: in Jezus' Naam legt Hij beslag ook op dezen zich eerst verhardenden zoon van vader Abraham. Zich eerst verhardend, want hij heeft gehoord van den Heiland en Zijn wonderen, wellicht is Deze meermalen langs zijn vaste plekje den tempel binnengegaan; maar nimmer heeft hij zich met zijn nood tot Jezus Christus gewend. Hij heeft geweten van de wondere gebeurtenissen op dien Zondagmorgen, kort geleden, ook wellicht iets vernomen van de aangrijpende prediking van Petrus: Bekeert u, want u komt de belofte toe; maar desondanks verwacht hij niet anders dan een aalmoes van Petrus en Johannes. Dat „andere" raakt hem niet. Doch de Heilige Geest overwint: een heel korte preek: „in den Naam van Jezus Christus, den Nazarener", en het hart van dezen kreupele is geopend voor het heil in Christus, hij is geworden slaaf van den Heere Christus.

Maar de Heilige Geest bemoeit Zich niet alleen met het hart van dezen man; Hij houdt Zich ook bezig met zijn voeten en enkelen! Dat behoort bij Zijn werk, waarbij Hij het alles uit Christus neemt en uitdeelt aan die van Christus zijn.

In den beginne zweefde Gods Geest op de wateren. Hij schiep den mensch, ook diens lichaam, en maakte dat tot een tempel voor Zichzelf. En wel is de zonde gekomen en als gevolg daarvan Gods vloek over de schepping — ook over den mensch en zijn lichaam, zoodat er kreupelen nu zijn, — maar Jezus Christus is tot zonde gemaakt, Hij heeft den vloek op Zich genomen en daarmee heeft Hij het ganssche leven verlost. Dat moet nu ook uitkomen; dus neemt de Heilige Geest het uit Christus en laat Zich in met de voeten en enkelen van dezen man, Hij herstelt ze, zoodat dit geloovig kind van Abraham deelt in het volle heil van Christus.

En maak nu die twee, dat herscheppen van het hart en het herstellen van de voeten niet van elkaar los, alsof ze slechts toevallig samengingen. Immers: „het geloof, dat door Hem is, heeft hem deze volmaakte gezondheid gegeven". Die twee hooren bij elkaar, Jezus Christus is de Redder van den ganschen mensch. Reeds het eerste teeken, dat de apostelen na Pinksteren verrichtten, moest daarvan getuigenis afleggen. De kreupele gelooft, dat is „Geest"-elijk leven; Hij springt en huppelt, ook dàt is „Geest"-elijk leven, leven uit den Heiligen Geest, uit Zijn Geest!

Hoe verheerlijkt God daarin Zijn Kind Jezus! En hoe legt de Heilige Geest in Jezus' Naam beslag op alle leven. Ja, God verheerlijkt ook vandaag nog Zijn Kind Jezus gansch zeer! Als uw oogen maar open zijn! Als ge maar in 't geloof leeft, dan is uw loopen, vrucht van het offer van den vloekdragenden Christus, aan u geschonken door de werking van den Heiligen Geest, Geestelijk leven.

Maar dit beginsel der teekenen, hetwelk de Heilige Geest verricht heeft te Jeruzalem, waardoor Christus' heerlijkheid is geopenbaard, en waardoor velen in Hem geloofden, heeft nog meer te zeggen. Niet slechts de lichamelijke ellende, ook de sociale en economische nood wordt door den Heiligen Geest uit de volheid van Christus gelenigd. De schaduw was daarvan al in het Oude Testament: „wanneer er onder u een arme zal zijn, één uit uw broederen, in één uwer poorten, in het land, dat de HEERE, uw God u geven zal, zoo zult gij uw hart niet verstijven, noch uw hand toesluiten voor uw broeder, die arm is: maar gij zult hem uw hand mild opendoen, en gij zult hem rijkelijk leenen, genoeg voor zijn gebrek, dat hem ontbreekt" (Deut. 15:7, 8). 't Had niet zoo mogen zijn, dat deze kreupele moest bedelen. Het oude bondsvolk is echter nalatig geweest in het voorafschaduwen van het volle heil van Christus.

Doch nu is de Heilige Geest gekomen; Hij maakt van dezen werklooze een man, die weer arbeiden kan; Hij maakt den arbeid vrij van den vloek en legt ook daarop beslag in den Naam van Jezus Christus. En Hij roept de kerk van het Nieuwe Verbond — 't was het beginsel der teekenen — om in den Naam en de kracht van Jezus Christus, het gansche leven, ook dat van den arbeid te doen zijn Geestelijk, verlost leven!

F. de V.

KERKELIJK LEVEN

De scheuring in Amerika. (V.)

In zijn verleden week door ons geciteerde opmerkingen aangaande de oorzaken of aanleidingen van de scheuring van 1924 bracht ds Hoeksema ook „den steeds toenemenden geest van wereldgelijkvormigheid" ter sprake. Wij beloofden, daarop terug te komen.

Inderdaad, het thema der „wereldgelijkvormigheid" is herhaaldelijk opgedoken in de woelige debatten, die men in Amerika gevoerd heeft. Zelf herinner ik me, indertijd eens, niet zonder eenige verontwaardiging, geprotesteerd te hebben in „De Bazuin" tegen een schrijver van een mij niet meer heugenden naam, welke auteur, zelf tegenstander der gemeene-gratie-leer, verband zocht tusschen haar, en de bloote kuiten van al te luchtig gekleede jongere of oudere dames.

Men zou zich evenwel vergissen, als men meende, dat de kwestie niet serieuzer was.

Ze is dat blijkens de ter zake gevoerde besprekingen. En ook blijkens de ontzaglijke moeilijkheden, waarmee in Amerika het kerkelijk leven te kampen heeft.

Wat het eerste betreft, wijzen we op de reeds vóór 1924 aanwezige controvers met betrekking tot de „antithese". Dat woord „antithese" is ginds óók al één van die termen, waarmee men voorzichtig te werk moet gaan. Toen ik in een toespraak voor de studenten der Theol. School en van Calvin College over „Calvinisme" me ervan bediend had, kwam na afloop één der professoren van Calvin College op me af, en hielp mij met de opmerking, dat ongetwijfeld onderscheiden amerikaansche hoorders bij het vernemen van het woord „antithese" dachten aan „separatisme". Voorzoover deze opmerking een feitelijken grondslag heeft, illustreert ze wat ik thans in herinnering breng: de debatten van vóór 1924 over de „antithese". In die debatten is het verwijt van „anabaptisme" schering en inslag. En de slagen, die over en weer worden uitgedeeld, komen niet zoo zacht aan. Ds J. K. v. Baalen beweert in 1922, dat prof. L. Berkhof (hoogleeraar te Grand Rapids) een „eenzijdige voorstelling" van het Anabaptisme had gegeven; en met welk doel? „Doel van dit artikel is de Chr. Geref. Kerk in slaap te sussen", zegt ds v. Baalen. Ten onrechte, zoo meent ds v. B., wil prof. Berkhof aanwijzen, dat er toch heusch geen anabaptisten zijn in de kerk en dat voor het spook van het anabaptisme geen vrees behoeft te worden gevoed. Tegelijkertijd stelt ds v. Baalen aan ds Danhof de vraag, of hij eens duidelijk wil maken „wat er voor duivelsch of bestiaals in de liefde tusschen Hector en zijn gade schuilt, als bezongen door Homerus". En aan ds Hoeksema stelt ds v. B. de vraag, of nu Bavinck gelijk dan wel ongelijk had, toen hij pleitte voor de erkenning van de cultuurhistorische waarde der oudheid. In April 1924 wijst dhr J. v. d. Meij, lid der gemeente van Eastern Avenue (waar destijds ds Hoeksema predikant was), in een adres aan den kerkeraad erop, dat het Dooperssche gevaar van wereldverachting en wereldontvlieding dreigt. Als het standpunt van den leeraar erkenning vindt, „is er zoo geenerlei aansluiting mogelijk met wereldsche menschen in den strijd voor recht en gerechtigheid, voor allerlei hervorming op burgerlijk, maatschappelijk, sociaal terrein. En toch staan wereldsche menschen hier soms hooger".

Aan den anderen kant brengen de predikanten Hoeksema—Danhof c.s. klachten in over wereldgelijkvormigheid. „Beide theoretisch en practisch moet naar onze overtuiging de leer der gemeene gratie noodwendig leiden tot wereldgelijkvormigheid", zoo schrijven ze. En ze vervolgen: „Daarom hebben wij ons tegen het beginsel van die theorie verklaard. Voor ons staat het vast, dat van dit beginsel geldt, wat dr V. Hepp zegt in 'De Reformatie', 25 April 1924, van het beginsel van het tooneelstuk 'Saul en David', door Querido, onlangs opgevoerd in onze kringen, in Nederland".

Men denke intusschen niet, dat het met dit achteraf wel wat tragisch beroep op dr V. Hepp staat als hierboven met de bloote-kuiten-klacht. O neen: men redeneert scherper, en verdiept zijn bezwaren. „Wij willen ons... niet bepalen tot de bespreking van zekere sporadische verschijnselen; maar deze zooveel mogelijk naspeuren tot de beginselen, waaruit ze ontspruiten... Zoo zullen we b.v. in onze beoordeeling van de tooneelkunst gedachten ten beste trachten te geven in betrekking tot het verbeeldend vermogen in den mensch als beelddrager Gods... Doch wij zullen ons geenszins zoo maar onderwerpen aan het oordeel van 'de wijzen van Griekenland'. Integendeel, er moet in onze kringen o.i. eene poging in het werk worden gesteld, om het dwangjuk van de oude heidensche wijsgeeren en kunstenaars... van den hals te werpen... vooral op het gebied van middelbaar en hooger onderwijs bedreigen ons de ijdele filosofie en hersenschimmige bespiegelingen van het verstand des vleesches... In onze kringen... hoort men niet zelden gewagen van den 'goddelijken' Plato... En voor schier elk beginsel van wetenschap en kunst verwijst men met gerustheid naar de oude heidensche wereld van Griekenland en Rome. Dat nu mag o.i. niet... We bedoelen de klem van Gods Woord te doen gevoelen langs de gansche linie van alle menschelijke activiteit. Zoodat conflict nergens zal kunnen uitblijven. We bedoelen de geestelijk-zedelijke antithese op den voorgrond te stellen".

De weldaad van dit lange citaat is groot. Het bewijst, dat de tegen de gemeene-gratie bezwaarden wel wat meer in hun mars hadden, dan incidenteele klachten over korte rokken of 'n tooneelstuk. Ze stellen kwesties van de eerste orde. En als men uit hûn geschriften uitspraken citeert, waarin tusschen Kuyper's gemeene-gratie-concept en een bepaald misbruik in 't leven van de kerkmenschen een onwezenlijk verband gelegd wordt, dan zeggen we: wie billijk oordeelt, zal moeten erkennen, dat van den anderen kant dit in ieder geval aanvankelijk zeer nadrukkelijk door meer dan één eveneens is geschied. En men dient mede de later met de Chr. Ref. Church in conflict geraakte broeders te danken, dat zij, met name in hun met anderen ondernomen verzet tegen den vroegeren hoogleeraar Janssen ettelijke gevallen hebben aangewezen en veroordeeld, waarin deze bijbelcritische hoogleeraar zijn Schriftcritiek verdedigde met een beroep op de... algemeene genade. „Wie de leer der gemeene gratie aanvaardt", aldus Janssen, die zal heusch niet langer hem — Janssen — kwalijk nemen, dat hij poneerde, dat David bij Israëls naburen op de idee van een tempel gekomen is. (Voortz. v. d. Str. 83.) Als Janssen het bijbelsche scheppingsverhaal voor een deel aan „natuurlijke theologie" toeschrijft, verdedigt hij deze meening onder beroep op de gemeene gratie. (81.) De gemeene gratie heet de muur des afscheids tusschen Janssen's tegenstanders en de gereformeerde theologie, die dan door hèm aanvaard heet, ook in zijn Schriftcritische beschouwingen. Ook Janssen werkt natuurlijk druk met het etiket „anabaptistisch".

Een en ander bewijst wel, dat de bezwaren tegen de gemeene-gratie-leer wel degelijk in Amerika zich konden en moesten vastknoopen aan beweringen, die kant noch wal raakten, en die in Nederland feitelijk zijn veroordeeld (Assen). Ik zeg dit met nadruk, omdat ik 't wel hebben kan, dat men van Chr. Ref. zijde ds Hoeksema c.s. bestrijdt, doch niet, dat men zijn schouders over hem ophaalt. Hij verdient, óók om zijn theologische statuur in de bonte wriemeling van 1924, beter bejegening. Laat men niet vergeten, dat dr Janssen hoogleeraar geweest is namens de Chr. Ref. Church en daar verdedigers gevonden heeft ook. Wie al de enormiteiten en vergissingen geslikt heeft, die deze hoogleeraar óók in betrekking tot de gemeene gratie zooal geuit heeft, ja, die hij op dit „leerstuk" nog wel „gebouwd" heeft, die moest een klein beetje voorzichtiger omgaan, geloof ik, met ds Hoeksema. Feit is, dat de Chr. Ref. Church ook aan hem veel te danken heeft gehad. Ik spreek niet over de moeiten in het heden; maar in elk geval is dat nooit los te maken van ook dit verleden.

Wat tenslotte het tweede punt betreft, ook in de volle werkelijkheid van het amerikaansche leven van nu dringt zich vanzelf de kwestie der wereldgelijkvormigheid (het één schema met de wereld hebben) op. En voor wie scherp nadenkt, moét daarbij wel wederom de kwestie der gemeene gratie in het gezichtsveld komen. Temeer, waar het slechts een ongeoorloofde reconstructie van de werkelijke historie der onder ons geleverde gemeene-gratie-vertoogen is, als iemand, door een enkele kerkbode daarin gevolgd, heusch tracht te ontkennen, dat er van twee terreinen van genade herhaaldelijk gesproken is, of, als hij ons wil vertellen, dat de leer der gemeene gratie alleen maar bedoeld is als vaststelling van niet meer dan een zonde-weerhoudende kracht van tempering, en niet als een eigen „vruchten" afwerpend vermogen. Zulke krampachtige verwringing van den historischen loop der dingen is een bewijs, dat men wel veelszins heeft moeten wijken voor de op de concrete gemeene-gratie-theorieën ingebrachte critiek, doch dit retireeren zichzelf niet toegeven wil.

Allerlei aan de bestaande gemeene-gratie-theorieën vastgeknoopte ideologieën hebben zich dan ook in Amerika opgeworpen ter verdediging van allerlei samenwerking met ongeloovigen in „neutrale" vereenigingen, ook zulke, waar beginselvragen in het spel waren in eersten aanleg. Ook vandaag, 15 jaar